

ԿԵՆՏՐՈՆԻԿԵ ՀՈՅ ՓՈՂՈՎՈՐԳՆՈՑՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈՒՏԵՐԵՐԹՈՒՆ

« Պոստալական օգնություն » (Magyar Allam) անուն օրաթերթին — ևս իրման առնելով ուրիշ լրագրերնուն — մէջ յաջորդ հետաքրքրական ու շատ մտադրութեան արժանի յօդուածը կը կարդանք :

« Պոստալէթի քաղաքը բաւական թուով կաթողիկէայ հայ գերդաստան կայ . որ մանաւանդ Գրանսփրկանիայէն շարունակ հոս գաղթող Հայոց ձեռքը, փորինակ բազմանալու վրայ է . այնպէս որ — սրբնակի աղագու — Հայք Պոստալէթի մէջ, շատոնց՝ գեղեցիկ եկեղեցի մ'ունենցող Միանձնականաց (uniar) հասարակութենէն շատ աւելի բազմաթիւ են : Գլխաւոր ու թագաւորանիստ քաղաքը գանառղ կաթողիկէ հայ գերդաստաններու անուններէն, միայն վերլիկերոյ հաշուով մը — այնպէս, ինչպէս որ մտքերին կու գայ — յաջորդները կրնանք կարգաւ հոս շարել . Բագրուպան, Բերք, Գապուէպո, Գարաշնի (կոմսական գերդաստան), Գոռուքար, Գեւօլք, Գրիւշայ, Գովրիկ, Դէօրէզը, Թոտորիք, Եօզպօլի, (քանի մը ընտանիք), Երանոս, Խաչգուց, Լասլոք, Լուգաշ, Կաղարիկ (քանի մ'ընտանիք), Նորչայ, Կորովէ, Չարան, Ճոգեպին, Ճրագեան, Մալի, Մարգովիչ, Մոնար, Նովագ, Պոկասնիք, Պոսնցի, Տայպուգադ, Տանիւլ, Միմայեան, Գոթգոշ, Փօկուրեան, Օնգովի, ևս այլն : Եթէ որ հոս տեղս մտնողս ինքեմ 34 գերդաստանի անուններուն վրայ, միջինը հաշուելով միայն հինգ հինգ անդամ զնելու ըլլանք, ասանց թիւը 150ը կ'անցնի, մինչդեռ Պոստալէթի Միանձնականաց հասարակութեան անդամներն, ինչպէս գիտնալ 100էն նուազ են, ի վերայ այդ ամենայնի, ինչպէս ըսինք, գեղեցիկ եկեղեցի մ'ունին : — Ախտս որ ապահով յայտարարութեան (Adgabe) պահսելովն ի վիճակի չենք, եւ ոչ իսկ մեքանորայէն Հայոց թիւը գիտնալ : Սակայն թէ որ ասանց թիւը 1000ի ալ զնելու ըլլանք, կարծենք թէ չենք սխալուր : — Զիարդ եւ իցէ, տարակոյտ չկայ, որ Պոստալէթի Հայք, ազգային կանոնադրեալ կաթողիկէայ հասարակութիւն մը կազմուէ ի վիճակի կ'ըլլային, թէ որ Նէօրլանդայի (Uvidék) եկեղեցական եկամուտը Պոստալէթ քաղաքը փոխադրուէր . ու փոքր ժողովածոյք մ'ալ իրենց մէջն ընելով նոր հայ կաթողիկէայ կարգաւորեալ եկեղեցի մը պիտի կարենային հիմնարկել :

Առ այժմ, ասոր հետ ի մերձուստ յարաբերութիւն ունեցող պարագայի մը մտադիր

ընել կ'ուզենք զանոնք, որ բաժանակից են (deklödöket) այս բանիս : Մէկ երկու տարւան մէջ Պոստալէթ քաղաքն, իւրեւ խնամակալ (patron) Երեսարեթուպոլիս քաղաքաբաժնին համար եկեղեցի մը կը կանգնէ : Ամենէն աղէկն ան կ'ըլլար, որ հիմակուան եկեղեցին — փոխանակ կործանելու — յանձնէր ազգաւոր ուղղափառ Հայոց, եւ ասով գլխաւոր քաղքիս մէջ կաթողիկէայ արարողութեան մէկ նոր աղբիւր մըն ալ կը բացուէր : Արեւելքի հետ հաղորդակցութեան մէջ եղող ու մեղի յաճախ այցելութիւն ընող Հայոց համար : Ցարկոյս չկայ, որ այս բանն շատ յարմար քալ մը կ'ըլլար՝ Հունգարիայի գլխաւոր ու թագաւորանիստ քաղաքն աշխարհաջաղաքաց կարգը բարձրացնելու . եւ միանգամայն գեղեցիկ ձանաղդութիւն (Anerkennung) մը արգարակորով ու պատուաւոր կաթողիկէայ հայ հայրենակիցներուն, որոնք արժանի են, որ շուրջ 1895ին՝ հազարամեայ յորեկներն առթիւն իրենց յատուկ եկեղեցին ունենան : Աւտարակոյս եկեղեցական — քաղաքական կանոնատուր (massgebend) շրջանին մէջ իրաւացի պիտի համարուէին համառօտի հոստեղ յառաջ բերուած ու ըսուածները : — Վիեննայի հայ կաթողիկէայ Մեխիմարեան Միաբնութեան Արքեպիսկոպոսն ու Ընդհանրական Արքան՝ շատ հաւանական է, թէ պիտի բարեհաճին որ Նէօրլանդայի ժողովրդապետական եկեղեցւոյն եկամուտը՝ գլխաւոր քաղաքը փոխադրուի, (որովհետեւ ժամանակ անցնելով՝ հոն տեղի հաւատացեալք այն քաղքէն հեռացած գացած են) : Գրանսփրկանիոյ Հայք ալ ինականապէս — այս բանս իրենց յատուկ շահն ըլլալով — սիրով պիտի ընդգրկեն այս բանն, ու պիտի օգնեն այս յատուկագծին յաջողութիւն : Եւ այսպէս յուսալի է, որ Պոստալէթին — երկրին ծոցին — մէջ հունգարական աշխարհակալութեան (honfoglalás) հաղաթաթեալ հանդիսին, ըստ կաթողիկէայ հայ արարողութեան ալ աստուածային պաշտամունք պիտի կարենան կատարել, զոր Արեւելքէն եկող այցելուներուն բաւական նշանաւոր մէկ մասն, իւր ցեղին սեպակայն աստուածապաշտութեամբն ու ընդմեանդութեամբն իւր յատուկ լեզուաւ պիտի լսէ ու մտիկ ընէ :

